

fonetismoak ere baztertuak ditu, baina hau ondo iduritzen zaigu baztertzea, batasuneruntz begira.

Liburu bikaina benetan. Gainera, ez-jakin askoren ahoetako euskerazko literaturarik eza gezurtatzera dator.

Bertoak eta teatru lanak alde batera uzten ditu, itz-lauzko bilduma denez.

Hiztegitxoak ditu idazle bakoitzaren ondorean, hitz gutxi erabiliak argitzeko eta amaieran hiztegi jeneral nagusiago bat.

Idazle bakoitzari sarreratxo bat, bera ta bere lanaren argia emanez. Aurkibide nagusia eta autore bakoitzarena ditu errez bilatzeko eratuak.

Lan ederra benetan K. Etxenagusiak burutu duena.

J. S. M.

JOSE LUIS ALVAREZ, «Txillardegi». *Elsa Scheelen* (1968 gn. urteko Domingo Agirre Sariaz Euskaltzaindiak hornitutako nobela). Kriselu - 6. Bilbao, 1969.

Errealismu sozial bati aburuzko nobela dugu. Munduan, nobela krisisean dagoen denboran datorkigunez, ezin gera ibili gehiegi eskatzen. Baina, hori bai, «Txillardegi»-k bere egitekoa aski ongi bete duela esan behar dugu. Lehendik ere egileak erakutsia zuen nobelagile nortasuna, eta egia esan, gutxiagorik ez genuen espero. *Leturia'ren egunkari ezkutua* eta *Peru Leartza'ko*-rekin batean, «Txillardegui», euskerazko nobelagile talde urriaren artean goren mailakoa dugu. Eta gaur erderazkoen aurrean zorrik gabekoa, noski.

Elsa, ia konturatzeke bere alderdia burgesaren-burges ezagutu ezin arkitzen zan, sindikalista zahar baten alaba zelarik. Gazteen kritikeri eutsi ezinez, eta aberats batekin ezkondu ondorean, elkar eraman ezinez, bizi-alargun, kalbario batean bizi zan. Gizonegandik aragikeria besterik etzuen ikusten, eta fede gabea zelarik, bere sendimentuz moralaren estetika gordetzen zekien bestelako anitzek baino hobeto.

Inguruan dituen personajetarik Meunier apaiz-langile fede-galdua du interesanteenetako bat. Eta beren arteko gertakizunak urduri era-

maten du irakurlea nobelaren orrien barna. Baina bada bertan besterik ere. Beljikako gizarte giroa adierazten du, bizitzaren formatatik politika prolemetara arte. Behar bada ideoloji prolemaz gehiegi kargaturik, eta baita hizkuntzaren aberastu beharrez nobelaren haria bera ere, unetan zerbait nekegarri egiten delarik. Bertako zenbait gai euskeraz inoiz landu gabeak izanagatik, herrikoiago egin zezakean bere prosa. Bestalde, esan beharra dago, bide jatorra markatzen duela euskal idazleentzat (irakurlearentzat oraingoz nekez xamarra bada ere) bai euskeraren batasunaren alderako eta bai zenbait eratako soluzioz, euskerak zenbaiterako argitzen dituen korapilloetan.

Nobela bezala jakingarria da eta euskeraz geroago ta barneratua go datozen idazleentzat non sakonduzko toki berezia. Ez zuen alperrik eraman 1968-ko Txomin Agirre nobela saria.

J. S. M.

ANTONIO ZAVALA, S. I. *Lexo bertsolaria*. Auspoa Liburutegia. Tolosa, 1968.

Juan Jose Sarasola Azkue, «Lexo» izenez ezagutzen zan bertsolaria, Lezon jaioa zen 1867-an eta bertan hila 1952-an. Zavalak bildu dizkigu bere bizitza berriak eta bertso guziak.

Gure bertsolari hau egiazko kronista agertzen da. Zavala-ren bilduma hoiek ematen badizkigute bertsolaritza mailan herri literaturak izan duen mugimendu biziaren neurria, «Lexo» dugu, seguru aski, kronikalari gisan agertzen zaigunik hoberenetakoa. Liburua irakurtzeaz gogoratzen gera oraindik zenbat eta zenbat holako izango dugun ilunpean, asko galduak eta beste asko galtzeko harrisguan. Jarrai dezala biltzaileak bide hau urte askoan, galzoriko askoren salbame nerako.

Leizaolaren *La «Crónica» en la poesía popular vasca* lan ederrean anitz bertso gutxi ezagutuak eta maiz ez ezagunak ematen ditularik, baina Zavala argitaratzen ari dan hoietan oraindik badira Leizaolaren bezalako saiakera liburuan tokia merezi dutenak, kondairaren argigarri.